

«**Τ**ο Γιάννη το Νυφιώτη και τον Αργύρη της Μυλωνούς, τους έκλεισε το χιόνι απαν' στο Κάστρο, τ'μ πέρα πάντα, στο στοιβωτό τον ανήφορο· τ' ακούσατε;

»Ούτως ωμίλησεν ο παπα Φραγκούλης ο Σακελλάριος, αφού έκαμε την ευχαριστίαν του εξ οσπρίων κ' ελαιών οικογενειακού δείπνου, την εσπέραν της 23 Δεκεμβρίου του έτους 186...

»[...]

»— Μυαλό δεν έχουν, αυτός ου κόσμους, θα πω, είπεν η θειά το Μαλαμώ. Τώρα οι άνθρωποι γινήκαν απόκοτοι.

».....

»— Να μπορούσε κανείς να τους έφερνε βοήθεια; επιθύρυσεν ο ιερεύς, όστις εφείνετο κάτι μελετών μέσα του.

».....

»...— Πανάγο, είτε (ο παπάς) [...] δεν πας, νάχεις την ευχή μου, να πης του μπαρμπα-Στεφανή του Μπέρκα ναρθή από δω, τότε θέλω να τ' πω;...

».....

»...— Τι λέει, θα πω, είπεν η θειά το Μαλαμώ, μετά την αναχώρησιν του Πανάγου, θα πας στο Κάστρο, παπά;

»— Να δούμε τι θα μας πη κι ο μπαρμπα-Στεφανής ο Μπέρκας.

»— Ηγώ, ένας -μ, είπεν η θειά το Μαλαμώ, α θε πας, έρχουμη. Κ' ηγώ, είπεν η παπαδιά.

».....

»Βήμα ηκούσθη εις τον πρόδομον. Ηνοίχθη η θύρα και εισήλθεν ο μπαρμπα-Στεφανής ο Μπέρκας [...] Κατόπιν τούτου εφάνη και άλλη μορφή, ορθή ισταμένη πα-

«Στο Χριστό, στο Κάστρο»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΡΑΓΗ

ο Στεφανής. Εσύ ξερ'ς να πελεκάς στραβόξυλα και να καρφώνης μαδέρια.»

Καλύτερα έπιανα τις κουβέντες που άλλαζαν ανάμεσά τους ο Παπάς κι οι άλλοι, παρά τα υπόλοιπα. Πλησίαζαν Χριστούγεννα και είμουν αδιάθετος. Εξω νύχτα, χιόνι κι παγωνιά. Αν τραβούσες τους μπερντέδες έβλεπες στα τζάμια τα σχέδια του πάγου: μαϊάνδρους ακανόνιστους, τριαντάφυλλα, ακτινωτούς τροχούς, κεντήματά διάφορα... Στο κάτω μέρος των παράθυρων ο αέρας είχε κουβαλήσει κάμποσο χιόνι. Όμως μέσα είχε θαλπωρή. Οι πουρναρίσιες σχίζες λαμπάδιαζαν στο τζάκι κι έφτιαχναν στους τοίχους και στο ταβάνι αναλαμπές και σκιές που έτρεχαν η μια πίσω απ' την άλλη. Στην απέναντι μεριά του τζακιού, κάτω από την ανασηκωμένη μπουχαροποδιά, κρεμασμένη στον τοίχο, έφεγγε η γυάλινη λάμπα πετρελαίου. Κάτω απ' αυτή, λίγο

βάρκα του Οδυσσέα μέσα στα κύματα. Νύχτα στη θάλασσα... Όχι δεν θα νύσταζα σαν τον Σπύρο, ούτε θα κρύωνα, θα καθόμουν μπροστά μπροστά, θα τραβούσα και κουπί.

Περισσότερο όμως έβλεπα το ταξίδι μέσα στις αναλαμπές της φωτιάς πάνω στους τοίχους και στο ταβάνι. Εκεί ήταν εύκολο να κάνεις ό,τι θέλεις. Να συνδυάζεις τη φωνή του πατέρα με τις κουβέντες του παπά και των άλλων της παρέας. Να βάζεις τον οντά, με το τζάκι και τα μπάσια, να χωράει μέσα στη βάρκα. Να βλέπεις τα χρώματα της βάρκας, κόκκινο, μαύρο και γαλάζιο, να κυνηγιούνται στο ταβάνι. Να φτιάχνεις στη βάρκα φτερά για να πετάει σαν την Αργώ ανάμεσα απ' τις Συπληγάδες. Να φτάνεις μακριά στη χώρα του Αιήτη και να γυρνάς αστραπή πάλι κοντά στη συντροφιά. Να κάνεις τον αέρα να έρχεται όλο πρίμα και να δίνει δρόμο στο ταξίδι. Έπειτα να περνάει η

ο μπαρμπα-Στεφανής. Μα εσείς ποιοί είστε;

»— Πέτε μας τα ονόματά σας!

»— Ημείς είμαστε... ήρχισεν ο μπαρμπα-Στεφανής, και συγχρόνως δια τον βλέμματός εσυμβουλευέτο το παπάν.

»— Μπα! αυτή είναι η φωνή τ' αδελφού μου, ανέκραξεν ο Βασίλης της Μυλωνούς.

»Και είτα εντείνας την φωνήν.

»— Αργύρη εγώ είμαι!... εφώναξε.

»— Τόσο καλλίτερα... μας έβγαλαν και από έναν κόπο, επιθύρυσεν ο ιερεύς.

Ο πατέρας σταμάτησε να διαβάζει. Έκλεισε το βιβλίο και τ' ακούμπησε δίπλα στο τζάκι.

— Το υπόλοιπο αύριο το βράδυ, είτε. Κι έβγαλε τα γυαλιά του.

— Αύριο, είτε κι η μάνα. Να στρώσουμε τώρα για ύπνο...

Δε νύσταξα, δεν ήθελα ύπνο... Ήθελα να 'μαι εκεί, με τη συντροφιά του Κάστρου. Μαζί με τον Αργύρη, να ρωτήσω πως έφτιαχνε θηλιές κι έπιανε κοτούφια. Οι δικές μου μπάτες, έξω στ' αμπέλι, έπιαναν σχεδόν μόνο μικρά πουλιά. Να μου δείξει και τον τσεφτέ του — δίκαννο σίγουρα σαν τον δικό μας...

— Έχουμε να σηκωθούμε πρωί, είτε η μάνα, να κάνουμε τις τηγανήτες και το σπάργανο του Χριστού.

Το 'χα δεμένο κόμπο να ξυπνάω κάθε χρόνο για τις τηγανήτες. Στο μαγειριό περίμενε ολοχρονίς, ακουμπισμένη παράμερα, μια μεγάλη μαυρόπλακα. Την παραμονή των Χριστουγέννων ερχόταν η ώρα της να μπει, καλά ζυγισμένη, πάνω σε ψηλή πυροστιά κι από κάτω μπόλικη φωτιά. Με μια μεγάλη κουτάλα η μάνα έριχνε, τόπους τόπους στην πλάκα, νερουλό ζυμαρί, που άπλωνε ίσα με μια ανοιχτή παλάμη και ψηνόταν βγάζοντας φυσαλιδούλες που έσκαγαν και άφηναν στη θέση τους κάτι τρυπίτσες. Έπειτα γύριζε τις μισοψημένες τηγανήτες από την ανάποδη... Μου άρεζε να ρίχνω κι εγώ ζυμαρί στην πλάκα... Στο τέλος γινόταν το σπάργανο του Χριστού: μια μεγάλη τηγανίτα-σταυρός, που τη πηγαίναμε πρωί πρωί, ανήμερα των Χριστουγέννων, κάτω στη βρύση να την πάρει το τρεχούμενο νερό...

...Μα τώρα τ' αυτιά μου ήταν γεμάτα από τη φωνή του πατέρα, που ασυνείδητα την ταύτιζα με τη φωνή του παπα Φραγκούλη. Κι εδώ μέσα στον οντά είχε περάσει όλη η παρέα της εκδρομής, που είχε συναντηθεί με τον Αργύρη και το Γιάννη μέσα στο Κάστρο: τα φανάρια να σημάζουν σε πρόσωπα που σκέπαζε το σκοτάδι, χαρούμενες αναγνωρίσεις, φιλικές κουβέντες, εξηγήσεις. Μετά;... Αχ, να συνέχιζε, να διάβαζε κι άλλο ο πατέρας! Να διάβαζε, να διάβαζε, χωρίς σταματημό!...

• • •

ρά την θύραν. Ήτον ο Πανάγος ο μαραγκός, όστις αν και είχε αφήσει την καλήν νύχτα [...] κεκτηθείσης, φαίνεται, της περιεργείας του να μάθη τι τον ήθελαν τον μπαρμπα-Στεφανή τον Μπέρκαν, ανέβη και πάλιν εις την οικίαν του παπά.

»— Καπετάν-Στεφανή, είπεν ο ιερεύς, τι λες, μ' αυτόν τον καιρό, μπορεί κανείς να πάη στο Κάστρο, με τ' βάρκα, από Σταβέτ;

»— Μπράβο! μπράβο! ακούς! ακούς! Στο κάστρο; μετά χαράς! όρεξι νάχεις, παπά.

»Ως δια να ψεύση την διαβεβαίωσιν του γέροντος πορθημέως, οξύς συριγμός παγερού βορρά ηκούσθη, [...]

»— Να! ακούς; καλοσύνεψε! είπε καγχαζών θριαμβευτικώς, ο μαστροΠανάγος.

»— Σιώπα εσύ, δεν ξέρ'ς εσύ, ανέκραξεν

πιο μπροστά, ήταν το βιβλίο που κρατούσε στα αριστερό χέρι ο πατέρας.

Ενδιάμεσα, πάνω στα μπάσια, κάθονταν τα μεγάλα αδέρφια και δίπλα μου η μάνα... Λαχταρούσα να γίνει η εκδρομή στο Κάστρο. Και οργίζομουν μ' εκείνον τον μαραγκό τον μαστρο-Πανάγο που φύτρωνε εκεί που δεν τον σπέρναν. Τι ήθελε κι ανακατευόταν ο παλιάνθρωπος αυτός;...

Όμως...

»— Μπράβο, Στεφανή, τώρα μ' έκανες ν' αποφασίσω. Ηπιες ρακί; Τράβα κι άλλο ένα, είπεν ο παπάς.»

Η εκδρομή θα γινόταν... Είχα τόση χαρά!... Νύχτα πριν ξημερώσει θα μπαίναμε στη βάρκα του Μπάρμπα-Στεφανή και θα ξεκινούσαμε. Ο νους μου πήγαινε στις χρωματιστές εικόνες, που 'χα δει, με τη

ώρα, να ξημερώνει, να φεύγει γρήγορα η μέρα, να έρχεται η νύχτα...

«**Ε**πλησίαζε μεσάνυχτα, όταν έφθασαν υπό την γέφυραν του Κάστρου, μισοπνιγμένοι, παγωμένοι, αλμυροί από θάλασσαν και λευκοί από χιόνια, μελανιασμένα χείλη, αλλά θερμοί την καρδιάν.

»Εκεί επάνω, πριν διέλθωσι την γέφυραν, από την σιδηρόπορταν του Κάστρου, ηκούσθησαν φωναί:

»— Ποιοί είστε; Ποιοί είστε;

»Και απήντησε βαρύς ο τριγμός των εσχωριασμένων στροφών, ως να εδοκίμαζε τις να κλείσει έσωθεν την σιδηράν πύλην. Ηκούσθη δε και μικρός κρότος, ως ο της ανηψώσεως σκανδάλης τουφεκιού.

»— Καλοί! καλοί! πατριώτες! απήντησεν

ΥΓ. Αυτό το διήγημα του Παπαδιαμάντη, που το άκουσα σε μικρή ηλικία, νύχτες Χριστουγέννων, έμεινε μέσα μου για πάντα με τη γοητεία εκείνης της ανάγνωσής. Κι ίσως γι' αυτό αργότερα το πέρασα επανειλημμένα μέσα στα γραφτά μου. Ακόμα και τώρα αντηχεί στ' αυτιά μου η φωνή του πατέρα:

«— Το Γιάννη το Νυφιώτη και τον Αργύρη της Μυλωνούς, τους έκλεισε το χιόνι απαν' στο Κάστρο...

«— Ηγώ, ένας -μ, είπεν η θειά το Μαλαμώ, α θε πας, έρχουμη».

«— Μπράβο, Στεφανή, τώρα μ' έκανες ν' αποφασίσω. Ηπιες ρακί; τράβα κι άλλο ένα, είπεν ο παπάς.»

«— Αργύρη! εγώ είμαι!... εφώναξε».

«Αίφνης ηκούσθησαν φωναί έξωθεν του ναού...».

Και του χρόνου με υγεία!